

MARTA KLUZEK

marta.kluzek@ue.poznan.pl

*Skutki zmiany zasad zaliczania odsetek do kosztów uzyskania
przychodów w ramach niedostatecznej kapitalizacji*

The Effects of Changes in Tax Rules Relating to Interest in Thin Capitalization

Słowa kluczowe: struktura kapitału; opodatkowanie; niedostateczna kapitalizacja

Keywords: capital structure; taxation; thin capitalization

Kod JEL: H25; H26; K34

Wstęp

Jedną z najważniejszych decyzji finansowych w przedsiębiorstwie jest ta dotycząca struktury kapitału. Biorąc pod uwagę odwrotną zależność pomiędzy kosztem kapitału a wartością przedsięwzięcia, należy znaleźć taką strukturę kapitału, przy której średni ważony koszt kapitału jest jak najniższy. Trzeba przy tym pamiętać, że opodatkowaniu podlega zysk wydzielony, czyli ta część zysku spółki, która jest wypłacana udziałowcom lub akcjonariuszom w sposób bezpośredni lub pośredni. Odsetki natomiast, w przeciwieństwie do dywidend, stanowią koszty podatkowe. Ponadto w ujęciu międzynarodowym występują zróżnicowane stawki podatkowe odnoszące się do dochodów kapitałowych, w tym m.in. z dywidend i odsetek. Uprzywilejowany sposób traktowania kapitału obcego w konstrukcji podatku dochodowego może skłaniać do zwiększania jego udziału w strukturze kapitału. Przykładem obniżenia podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym, a jednocześnie wypłaty udziałowcowi lub akcjonariuszowi odpowiedniej puli środków, jest

choćby wykorzystanie finansowania wierzycielskiego w miejsce własnego (tzw. niedostateczna kapitalizacja). W Polsce 1 stycznia 2015 r. w tym zakresie zostały zmienione przepisy podatkowe. Celem artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, czy sytuacja spółek kapitałowych uległa poprawie czy pogorszeniu w świetle zmian zasad zaliczania odsetek do kosztów uzyskania przychodów w podatku dochodowym od osób prawnych w ramach niedostatecznej kapitalizacji.

1. Istota niedostatecznej kapitalizacji

W strategii przedsiębiorstwa można wyróżnić dwa zasadnicze sposoby finansowania jego działalności, tj. kapitałem własnym lub kapitałem obcym. Każdy z tych sposobów wywołuje jednak inne konsekwencje podatkowe, co nie pozostaje bez wpływu z jednej strony na zyski generowane przez to przedsiębiorstwo, a z drugiej strony – dochody budżetowe państw [Tomsett, 1989, s. 139]. Uprzywilejowany sposób traktowania kapitału obcego w konstrukcji podatku dochodowego przez umożliwienie odnoszenia w koszty odsetek może skłaniać do zwiększania jego udziału w strukturze kapitału spółki.

Korzyści podatkowe są wymieniane jako główna przyczyna leżąca u podstaw zjawiska niedostatecznej kapitalizacji, tj. sytuacji, w której udziałowcy wyposażają spółkę w kapitał zakładowy w minimalnym stopniu, niedostatecznym, biorąc pod uwagę potrzeby kapitałowe ze względu na zakres prowadzonej działalności, natomiast działalność spółki finansują kapitałem zwrotnym. W takiej sytuacji brak jest korelacji między wysokością kapitału zakładowego a wielkością prowadzonej działalności [Nykiel, Mariański (red.), 2015, s. 619]. Z punktu widzenia prawa handlowego nie ma zasadniczo ograniczeń co do sposobu finansowania spółek kapitałowych przez ich właścicieli, z wyjątkiem określenia minimalnego poziomu kapitału zakładowego. Analiza zasad podatkowych odnoszących się do tych dwóch metod finansowania prowadzi do wniosku, że finansowanie za pomocą kapitału zwrotnego jest korzystniejsze od finansowania działalności spółki kapitałem własnym zarówno na gruncie krajowym, jak i międzynarodowym [Kukulski, 2006, s. 6].

W polskich warunkach zastosowanie tego rozwiązania umożliwia wyeliminowanie podwójnego opodatkowania zysku wydzielonego, które jest efektem tzw. systemu klasycznego. W ujęciu międzynarodowym dochód z tytułu odsetek jest opodatkowany znacznie niższą stopą podatku dochodowego, niż byłby opodatkowany w spółce jako dochód z działalności gospodarczej. Stąd finansowanie wierzycielskie należy rozpatrywać jako korzystniejsze nie tylko dla spółki zależnej, ale również z punktu widzenia grupy jako całości [Kluzek, 2009, s. 447–450].

Kształtowanie struktury kapitału przez założycieli spółki stanowi przedmiot zainteresowania także organów skarbowych poszczególnych państw. Preferowanie przez spółki finansowania wierzycielskiego, a minimalizowanie finansowania udziałowego, ułatwia transfer zysków pod postacią odsetek od pożyczek czy kredytów, z reguły

korzystniej opodatkowanych od dywidend, głównie w skali międzynarodowej. Taki sposób finansowania jest jednak szkodliwy dla państwa siedziby spółki wypłacającej odsetki ze względu na erozję bazy podatkowej. Zbudowanie określonej struktury finansowania spółek-córek danej grupy może doprowadzić do uszczuplenia wpływów podatkowych budżetów państw, w których owe spółki są zlokalizowane¹. Z tego powodu, aby ograniczyć nadmierne finansowanie wierzycielskie spółek przez ich udziałowców w celu osiągnięcia korzyści podatkowych kosztem budżetu państwa, wiele państw, choć nie wszystkie, wprowadziło do swoich systemów podatkowych odpowiednie regulacje w tym zakresie [Poliński, 2001, s. 13]. Choć rozwiązania stosowane przez poszczególne państwa różnią się między sobą, to można wyróżnić w tej materii zasadniczo trzy modele:

1. *Thin-capitalization rule* – odnosi się do proporcji zadłużenia do kapitału przedsiębiorstwa; jeżeli zadłużenie przekroczy określony wskaźnik, część odsetek nie może być uwzględniona w kosztach podatkowych.
2. *Hidden profit distributions* – ponadprzeciętne odsetki od pożyczek zaciąganych od podmiotów powiązanych traktowane są jako dystrybucja ukrytych zysków i jako dywidenda nie podlegają rozliczeniu w kosztach podatkowych.
3. *Earning-stripping rule* – dotyczy odsetek od pożyczek zaciąganych nie tylko od podmiotów powiązanych, ale także od podmiotów niezależnych; ograniczenie w kosztach podatkowych odsetek od pożyczek, jeśli przekroczą określony próg, który jest ustalany jako część majątku przedsiębiorstwa lub zysku operacyjnego itp. [Szłęczak-Matusiewicz, 2013, s. 138–139].

Wprowadzanie przez poszczególne państwa regulacji ograniczających zjawisko niedostatecznej kapitalizacji przyczynia się do przywracania równowagi między finansowaniem udziałowym a finansowaniem wierzycielskim i do ograniczenia erozji bazy podatkowej państw będących celem ekspansji inwestycyjnej, szczególnie korporacji międzynarodowych [Kluzek, 2009, s. 452].

2. Reguły niedostatecznej kapitalizacji w polskim prawie podatkowym

Przepisy dotyczące tzw. niedostatecznej kapitalizacji, częściowo ograniczające możliwość zaliczania do kosztów podatkowych odsetek od pożyczek udzielanych przez podmioty powiązane, zaczęły obowiązywać w Polsce od 1 stycznia 1999 r. Zgodnie z tymi przepisami, w przypadku pożyczek (kredytów) udzielonych podatnikowi przez podmiot posiadający w kapitale podatnika minimum 25% udziałów (akcji) lub przez podmiot, w którym wspólnik taki posiadał minimum 25% udziałów

¹ Problem sprowadza się do podziału podatków między państwem siedziby spółki wypłacającej dywidendy od udziałów czy akcji lub płacącej odsetki od zaciągniętych pożyczek a państwem siedziby spółki otrzymującej te transfery. W przypadku finansowania wierzycielskiego znaczącą część podatków otrzymuje państwo, w którym ma siedzibę spółka otrzymująca transfery, natomiast w przypadku finansowania udziałowego większość podatków otrzymuje państwo siedziby spółki dokonującej transferów.

(akcji), wyłączeniu z kosztów uzyskania przychodów podlegały odsetki od takiej pożyczki w części, w jakiej kwota zadłużenia podatnika wobec określonej grupy bezpośrednio z nim powiązanych podmiotów przekraczała trzykrotną wartość jego kapitału zakładowego [art. 16 ust. 1 pkt 60 i 61 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r.].

1 stycznia 2015 r. weszły w życie istotne zmiany w zasadach podatkowego rozliczania odsetek od pożyczek udzielanych między podmiotami powiązаныmi. Zmiany te polegają na modyfikacji już istniejących przepisów dotyczących tzw. niedostatecznej kapitalizacji oraz na wprowadzeniu regulacji alternatywnej określającej metodę ujmowania w kosztach podatkowych odsetek od pożyczek.

Zmiany dotychczasowych rozwiązań dotyczyły:

- a) zakresu pożyczek objętych tą regulacją przez poszerzenie kręgu kwalifikowanych współników o podmioty pośrednio powiązane ze spółką,
- b) sposobu i momentu obliczania wartości zadłużenia spółki wobec kwalifikowanych współników (podmiotów) przez:
 - doprecyzowanie, iż zadłużenie należy rozumieć szeroko jako obejmujące swoim zakresem zadłużenie podatnika wobec powiązanych z nim podmiotów także z innych tytułów niż pożyczka,
 - poszerzenie kręgu podmiotów branych pod uwagę przy obliczaniu zadłużenia spółki o wszystkie podmioty posiadające pośrednio co najmniej 25% jej udziałów (akcji),
 - zmianę momentu, na który liczona jest wartość zadłużenia,
 - pomniejszenie wartości zadłużenia spółki o wartość pożyczek udzielonych przez spółkę jej kwalifikowanym współnikom (podmiotom powiązanym),
- c) sposobu obliczania limitu odsetek zaliczanych do kosztów uzyskania przychodów przez:
 - odejście od wartości kapitału zakładowego jako miernika branego pod uwagę przy obliczaniu limitu na rzecz kapitału własnego spółki z jednoczesną zmianą wskaźnika wartości zadłużenia do wysokości kapitału na 1:1,
 - doprecyzowanie sposobu obliczania części odsetek od pożyczki, która nie podlega zaliczeniu do kosztów uzyskania przychodów,
- d) doprecyzowania definicji pożyczki i zdefiniowania pojęcia „odsetki” [*Nowe zasady limitowania...*].

Uwzględniając fakt, iż wysokość kapitału zakładowego nie jest wartością oddającą rzeczywistą wartość posiadanego przez spółkę majątku, a tym samym jej zdolność kredytową, zasadne było odstąpienie od kryterium kapitału zakładowego i zastąpienie go kryterium wysokości kapitałów własnych podatnika (z pewnymi wyłączeniami). Podobny wskaźnik jest stosowany w przepisach o niedostatecznej kapitalizacji obowiązujących w innych państwach, choć w polskich przepisach odnosi się on tylko do zadłużenia podatnika wobec podmiotów powiązanych z podatnikiem. Nie uwzględnia on zatem zadłużenia podatnika wobec innych podmiotów, choć zadłużenie takie również ma wpływ na ocenę wypłacalności danego podmiotu [*Niedostateczna kapitalizacja...*].

Ustawodawca wprowadził również rozwiązanie alternatywne w stosunku do przepisów o niedostatecznej kapitalizacji. W przypadku uznania przez podatnika, że zasady oparte na relacji między kapitałem a zadłużeniem wobec podmiotów powiązanych wypaczają otrzymany wynik podatkowy, podatnik ma prawo wyboru rozwiązania wyznaczającego maksymalny poziom odliczania odsetek przez odwołanie do określonego procentu wartości podatkowej aktywów w rozumieniu przepisów o rachunkowości. Stwierdzenie istnienia odsetek niemieszczących się w ustawowym limicie może w sposób pośredni świadczyć o występowaniu zadłużenia nieodpowiadającego zakresowi prowadzonej działalności i ryzyku nieuzasadnionego obniżenia przy jego pomocy podstawy opodatkowania. Jednocześnie spełnienie wymogów wynikających z treści tych przepisów zwalnia podatnika z obowiązku ustalania zadłużenia w relacjach z podmiotami powiązаныmi na podstawie przepisów o niedostatecznej kapitalizacji [*Niedostateczna kapitalizacja...*].

W przypadku dokonania wyboru stosowania zasad określonych w art. 15c ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. wysokość odsetek zaliczanych do kosztów uzyskania przychodów, w tym od pożyczek udzielonych przez podmioty niepowiązane, jest limitowana przez dwa parametry:

- wartość odpowiadającą iloczynowi wartości stopy referencyjnej NBP obowiązującej w ostatnim dniu roku poprzedzającego rok podatkowy powiększonej o 1,25 p.p. i wartości podatkowej aktywów w rozumieniu przepisów o rachunkowości, w tym ujętych zgodnie z wartością nominalną kwot udzielonych pożyczek, z wyłączeniem WNiP,
- wartość odpowiadającą 50% zysku z działalności operacyjnej, ustalonego za dany rok podatkowy zgodnie z ustawą o rachunkowości, przy czym warunku tego nie stosuje się do określonych w ustawie podmiotów [*Nowe zasady limitowania...*].

3. Spółki kapitałowe w obliczu zmian przepisów dotyczących niedostatecznej kapitalizacji

Na podstawie sprawozdań finansowych spółek kapitałowych zarejestrowanych w KRS, których dane na dzień 31 grudnia 2013 r.² zostały zgromadzone w bazie Amadeus przygotowanej przez Bureau van Dijk, została przeprowadzona analiza parametrów określonych w zasadach dotyczących niedostatecznej kapitalizacji w Polsce. Analizie poddano 57 690 spółek kapitałowych. W pierwszym kroku dokonano podziału spółek na dwie podgrupy według formy prawnej prowadzenia działalności gospodarczej ze względu na wymaganą przepisami minimalną wysokość kapitału zakładowego. Część spółek odnotowała kapitał mniejszy lub równy zero, dlatego zostały one usunięte z dalszej analizy (tab. 1), choć fakt ten nie pozostanie bez

² W trakcie przygotowywania artykułu dane na dzień 31 grudnia 2014 r. nie były w pełni dostępne.

znaczenia przy dalszym wnioskowaniu. Warto zwrócić uwagę, że kapitał ujemny w mniejszym stopniu odnotowały na koniec 2013 r. spółki akcyjne (9%) w porównaniu do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (16%)³.

Tab. 1. Liczba spółek kapitałowych spełniających kryteria wyboru

Wyszczególnienie	Liczba spółek	Liczba spółek o ujemnym lub zerowym kapitale własnym	Liczba spółek poddanych dalszej analizie
Spółki akcyjne	3 565	324	3 241
Spółki z o.o.	54 125	8 605	45 520
Razem	57 690	8 929	48 761

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Amadeus.

Kolejny etap analizy dotyczył przeglądu wysokości kapitału zakładowego spółek kapitałowych oraz porównania tego kapitału z kapitałem własnym. W obydwu grupach spółek kapitał zakładowy był zróżnicowany pod względem wielkości.

Tab. 2. Kapitał zakładowy oraz jego relacja do kapitałów własnych w spółkach akcyjnych

Wyszczególnienie	Liczba spółek	Udział w %
Kapitał zakładowy < 100 000 zł	13	0,4
Kapitał zakładowy = 100 000 zł	120	3,7
Kapitał zakładowy powyżej 100 tys. zł i poniżej 1 mln zł	866	26,7
Kapitał zakładowy od 1 mln zł i poniżej 5 mln zł	946	29,2
Kapitał zakładowy od 5 mln zł i poniżej 10 mln zł	345	10,6
Kapitał zakładowy od 10 mln zł i poniżej 1 mld zł	930	28,7
Kapitał zakładowy od 1 mld zł	21	0,7
Razem, w tym:	3 241	100,0
kapitał własny > od trzykrotności kapitału zakładowego	1 690	52,1
kapitał własny < od trzykrotności kapitału zakładowego	1 551	47,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Amadeus.

Tylko niewielki procent spółek akcyjnych charakteryzował kapitał zakładowy oscylujący wokół wymaganego przepisami KSH minimum (tab. 2). W przypadku ponad 2/3 spółek akcyjnych kapitał zakładowy wielokrotnie przewyższa obecnie obowiązujący poziom 100 tys. zł. W wyniku porównania wielkości trzykrotności kapitału zakładowego z kapitałem własnym populacja spółek akcyjnych została podzielona na dwie niemal równe części. Co prawda, w grupie analizowanych spółek przeważają te, w których kapitał własny jest większy niż trzykrotność kapitału zakładowego, jednak warto też zwrócić uwagę na usunięte z analizy spółki ze względu na ujemny kapitał własny. Gdyby dokonać analogicznego porównania dla pierwotnej grupy spółek akcyjnych (3565 spółek), to spółki z ujemnym kapitałem własnym zwiększyłyby grupę spółek, w której kapitał własny byłby mniejszy od trzykrotności kapitału zakładowego. W takiej sytuacji udział procentowy wyłonionych dwóch

³ W przeprowadzonej analizie nie korygowano wielkości kapitałów o pozycje wskazywane w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych ze względu na brak tego typu danych.

podgrup spółek akcyjnych zostałyby odwrócony – spółki, w których kapitał własny byłby mniejszy od trzykrotności kapitału zakładowego stanowiłyby 52,6% wszystkich spółek akcyjnych.

Większość spółek z ograniczoną odpowiedzialnością również posiadała kapitał zakładowy większy od minimum wymaganego przepisami KSH (5000 zł). W grupie analizowanych spółek przeważają te, w których kapitał własny jest większy niż trzykrotność kapitału zakładowego (tab. 3). Gdyby dokonać analogicznego porównania dla pierwotnej grupy spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (54 125 spółek), to spółki, w których kapitał własny byłby mniejszy od trzykrotności kapitału zakładowego stanowiłyby 51,8% wszystkich spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, co oznacza bardzo zbliżony wynik do uzyskanego dla spółek akcyjnych.

Tab. 3. Kapitał zakładowy oraz jego relacja do kapitałów własnych w spółkach z o.o.

Wyszczególnienie	Liczba spółek	Udział w %
Kapitał zakładowy < 5 000 zł	31	0,1
Kapitał zakładowy = 5 000 zł	3 326	7,3
Kapitał zakładowy powyżej 5 tys. zł i poniżej 100 tys. zł	17 835	39,2
Kapitał zakładowy od 100 tys. zł i poniżej 1 mln zł	14 087	30,9
Kapitał zakładowy od 1 mln zł i poniżej 5 mln zł	5 837	12,8
Kapitał zakładowy od 5 mln zł i poniżej 10 mln zł	1 571	3,5
Kapitał zakładowy od 10 mln zł i poniżej 1 mld zł	2 820	6,2
Kapitał zakładowy od 1 mld zł	13	0
Razem, w tym:	45 520	100,0
kapitał własny > od trzykrotności kapitału zakładowego	26 011	57,1
kapitał własny = trzykrotności kapitału zakładowego	67	0,2
kapitał własny < od trzykrotności kapitału zakładowego	19 442	42,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Amadeus.

W ostatniej części badania, przy założeniu, że w spółkach nie występuje inny oprocentowany kapitał obcy poza tym wynikającym z niedostatecznej kapitalizacji oraz oprocentowanie tego kapitału obcego wniesionego przez udziałowców czy akcjonariuszy jest na tym samym poziomie, co w metodzie alternatywnej, tj. wynosi 3,25%⁴, porównano w poszczególnych grupach spółek (wyróżnionych w tab. 2 i 3) maksymalną wysokość odsetek wyliczonych obydwojema metodami, która może być zaliczona do podatkowych kosztów uzyskania przychodów. Osobną podkategorię w każdej grupie spółek stanowiły spółki, w których EBIT był ujemny, gdyż jeden z parametrów limitujących wartość odsetek w metodzie alternatywnej automatycznie sprowadzałby poziom odsetek możliwych do odliczenia w danym roku do zera. Dla spółek, w których EBIT był dodatni dokonano obliczenia maksymalnej wielkości odsetek do odliczenia z zastosowaniem wyżej wymienionej stopy procentowej według metody podstawowej (tj. od wartości kapitału własnego, ze względu na obowiązującą relację jeden do jednego kapitału pożyczkowego do kapitału własnego) i metody

⁴ Stopa referencyjna NBP na dzień 31 grudnia 2014 r. wynosiła 2%.

alternatywnej (tj. od wartości aktywów z wyłączeniem WNiP, ale nie więcej niż 50% zysku operacyjnego spółki).

Tab. 4. Porównanie metody podstawowej z metodą alternatywną w zakresie niedostatecznej kapitalizacji według zasad obowiązujących od 1 stycznia 2015 r.

Wyszczególnienie	Liczba spółek	Udział w %
Spółki akcyjne, w tym:	3 241	100
kapitał własny > od trzykrotności kapitału zakładowego, w tym:	1 690	52,1
EBIT < 0	276	8,5
odsetki* < od odsetek od wartości kapitału własnego	359	11,1
odsetki* > od odsetek od wartości kapitału własnego	1 055	32,5
kapitał własny < od trzykrotności kapitału zakładowego, w tym:	1 551	47,9
EBIT < 0	578	17,8
odsetki* < od odsetek od wartości kapitału własnego	302	9,4
odsetki* > od odsetek od wartości kapitału własnego	671	20,7
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, w tym:	45 520	100
kapitał własny > trzykrotności kapitału zakładowego, w tym:	26 011	57,1
EBIT < 0	4 659	10,2
odsetki* < od odsetek od wartości kapitału własnego	3 632	8,0
odsetki* > od odsetek od wartości kapitału własnego	17 720	38,9
kapitał własny = trzykrotności kapitału zakładowego, w tym:	67	0,2
EBIT < 0	16	0
odsetki* < od odsetek od wartości kapitału własnego	1	0
odsetki* > od odsetek od wartości kapitału własnego	50	0,2
kapitał własny < trzykrotności kapitału zakładowego, w tym:	19 442	42,7
EBIT < 0	7 347	16,1
odsetki* < od odsetek od wartości kapitału własnego	3 085	6,8
odsetki* > od odsetek od wartości kapitału własnego	9 010	19,8

* odsetki wyliczone w metodzie alternatywnej nie przekraczają zmiennego oprocentowania pomnożonego przez wartość aktywów (z wyłączeniem WNiP) oraz 50% zysku operacyjnego spółki

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Amadeus.

Wyniki z porównania wielkości kapitału własnego i kapitału zakładowego uzyskane dla spółek akcyjnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością wskazują, że statystycznie sytuacja około połowy wszystkich spółek kapitałowych jest korzystniejsza od 1 stycznia 2015 r. w zakresie tzw. niedostatecznej kapitalizacji w porównaniu do reguł obowiązujących wcześniej. Jednakże uwzględnienie w analizie dodatkowo metody alternatywnej, nawet przy wprowadzeniu daleko idących uproszczeń, uprawnia do stwierdzenia, że podatnicy w świetle nowych przepisów mają większe możliwości odnoszenia w koszty odsetek od finansowania zwrotnego wniesionego przez udziałowców (akcjonariuszy), niż miało to miejsce do końca 2014 r. (zob. wyróżnione wiersze w tab. 4).

Dla oceny sytuacji poszczególnych spółek nie bez znaczenia pozostają też inne parametry, które nie zostały uwzględnione w przeprowadzonym badaniu ze względu na brak danych, takie jak powiązania bezpośrednie i pośrednie, definicja pożyczki, pojęcie zadłużenia czy odsetek, moment, na który liczona jest wartość zadłużenia,

a w metodzie alternatywnej – wielkość zadłużenia zewnętrznego czy możliwość rozliczania odsetek przekraczających limity przez kolejnych 5 lat podatkowych [Krempa, Woźniakowski, 2014; Krempa, Woźniakowski, 2015].

Podsumowanie

Wielu autorów wskazywało, że zmiana przepisów dotyczących ograniczenia w kosztach podatkowych spółek kapitałowych kwot odsetek z tytułu zaciągniętych pożyczek miała na celu eliminację działań podatników, określanych powszechnie optymalizacją podatkową, i jednoczesny wzrost dochodów budżetowych. W piśmiennictwie wskazywało się, że przepisy ograniczające niedostateczną kapitalizację przez wskaźnik udziału zadłużenia w kapitale własnym (czy zakładowym) są nieefektywne z uwagi na to, że przedsiębiorcy znajdowali możliwości eliminowania negatywnych skutków zastosowania w praktyce zapisów odnoszących się do tego problemu [Szłęzak-Matuszewicz, 2013, s. 143].

Ustawodawca, przez zmianę dotychczasowych regulacji, nie wyeliminował jednak możliwości optymalizacji podatkowej, gdyż wprowadzając dodatkowo rozwiązanie alternatywne, nadal daje podatnikowi możliwość kalkulacji i zastosowania rozwiązania dla niego korzystniejszego przez redukcję ciężaru podatkowego. Na podstawie przeprowadzonej analizy statystycznej nie ma możliwości stwierdzenia jednoznacznie, jak w związku ze zmianą przepisów zmieniła się sytuacja spółek, które rzeczywiście korzystały z mechanizmu niedostatecznej kapitalizacji przed 2015 r. Należy jednak przypuszczać, że podatnicy – mając do wyboru dwie opcje – szybko wypracują korzystne dla siebie rozwiązania przez odpowiednie ukształtowanie struktury kapitałów i innych istotnych parametrów, o których wcześniej była mowa, co może się negatywnie odbić na dochodach budżetu państwa.

Bibliografia

- Kluzek M., *Finansowanie spółek w świetle obowiązujących reguł o niedostatecznej kapitalizacji*, [w:] B. Bernaś (red.), *Zarządzanie finansami firm – teoria i praktyka*, Prace Naukowe UE we Wrocławiu, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Wrocław 2009.
- Krempa S., Woźniakowski P., *Niedostateczna kapitalizacja – zasady zaliczania odsetek do kosztów uzyskania przychodów od 2015 r. Metoda podstawowa (1)*, „Przegląd Podatkowy” 2014, nr 12.
- Krempa S., Woźniakowski P., *Niedostateczna kapitalizacja – zasady zaliczania odsetek do kosztów uzyskania przychodów od 2015 r. Metoda alternatywna oraz przepisy międzyczasowe (2)*, „Przegląd Podatkowy” 2015, nr 1.
- Kukulski Z., *Niedostateczna kapitalizacja w prawie podatkowym*, C.H. Beck, Warszawa 2006.
- Niedostateczna kapitalizacja – zmiany od 2015 roku*, www.ksiegowosc.infor.pl/podatki/cit/cit/koszty/694766, *Niedostateczna-kapitalizacja-zmiany-od-2015-roku.html* [data dostępu: 31.07.2015].
- Nowe zasady limitowania wysokości odsetek zaliczanych do kosztów uzyskania przychodów obowiązujące w podatku dochodowym od osób prawnych*, www.finanse.mf.gov.pl/c/document_library/get_file?uuid=%20f1cf7743-bbfe-4a47-a109-496254aea7df&groupId=766655 [data dostępu: 31.07.2015].

- Nykiel W., Mariański A. (red.), *Komentarz do ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych 2015*, ODDK, Gdańsk 2015.
- Poliński H.K., *Thin capitalisation spółek handlowych w regulacjach Unii Europejskiej, USA i niektórych innych państw*, „Prawo Unii Europejskiej” 2001, nr 2.
- Szłęgacki M., *Niedostateczna kapitalizacja w podatku dochodowym od osób prawnych – stan obecny i perspektywy zmian*, [w:] J. Gluchowski, K. Piotrowska-Marczak, J. Fila (red.), *Konsekwencje zmiany obciążenia podatkowych w Polsce*, Difin, Warszawa 2013.
- Tomsett E., *Tax Planning for Multinational Companies*, Woodhead-Faulkner Ltd., New York 1989.
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2011 r., nr 74, poz. 397 oraz Dz. U. z 2014 r., poz. 851 ze zm.).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U., poz. 1328).

The Effects of Changes in Tax Rules Relating to Interest in Thin Capitalization

The choice of funding the company's capital is important from the point of view of tax planning because equity financing and financing of foreign capital have different tax consequences which have an impact on the profits generated by the company and budget revenues. Interest, unlike dividends, are the tax costs. Low equity of company compared to the size of debt, which derives from a shareholder, brings tax advantages both on the national and international levels. To reduce the erosion of the tax base through the free formation of the capital structure of companies, many countries have introduced special rules relating to thin capitalization. In Poland, legal regulations concerning this phenomenon changed on January 1, 2015.

This article attempts to answer the question whether the situation of capital companies has improved or deteriorated in the light of examination of interest as deductible expenses in corporate income tax under the thin capitalization rules. Based on data from the financial statements of the capital accumulated in the database Amadeus, the author conducted an analysis of the parameters specified in the regulations relating to thin capitalization in Poland. The data indicated that the new rules of taxation are more favorable to the total number of companies.

Skutki zmiany zasad zaliczania odsetek do kosztów uzyskania przychodów w ramach niedostatecznej kapitalizacji

Wybór formy finansowania spółki kapitałowej jest istotny z punktu widzenia planowania podatkowego, gdyż finansowanie kapitałem własnym i finansowanie kapitałem obcym pociąga za sobą inne konsekwencje podatkowe, co nie pozostaje bez wpływu na zyski generowane przez przedsiębiorstwo oraz dochody budżetowe. Odsetki bowiem, w przeciwieństwie do dywidend, stanowią koszty podatkowe. Finansowanie spółki w niewielkim stopniu kapitałem własnym, nieadekwatnie niskim w stosunku do rozmiarów prowadzonej działalności, a w przeważającym stopniu kapitałem wierzycielskim pochodzącym jednak od udziałowca (akcjonariusza), przynosi korzyści podatkowe spółce i jej właścicielom zarówno na gruncie krajowym, jak i międzynarodowym. Aby ograniczyć erozję bazy podatkowej przez swobodne kształtowanie struktury kapitałowej spółek, wiele państw wprowadziło szczególne reguły odnoszące się do zjawiska niedostatecznej kapitalizacji. W Polsce 1 stycznia 2015 r. zmieniły się regulacje prawne dotyczące tego zjawiska.

Celem artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, czy sytuacja spółek kapitałowych uległa poprawie czy pogorszeniu w świetle zmian zasad zaliczania odsetek do kosztów uzyskania przychodów w podatku dochodowym od osób prawnych w ramach niedostatecznej kapitalizacji. Na podstawie danych ze sprawozdań finansowych spółek kapitałowych, zgromadzonych w bazie Amadeus, została przeprowadzona analiza parametrów określonych w regulacjach dotyczących niedostatecznej kapitalizacji w Polsce, na podstawie której wskazano, że nowe zasady opodatkowania, w stosunku do tych, które obowiązywały do 2014 r. włącznie, są korzystniejsze dla ogółu spółek.